

Üslup Edebiyatın En Gizemli Meselesi

Cumhuriyet Kitap için Nursel Duruel'in soruları ve Murat Gülsoy'un yanıtları

- *Hüthüt Kuşu* başlıklı öykünüzün yazar kahramanı komşu çocuğu Ali Can'ın edebiyat ödevini tamamladığı sabah on bir Türk yazarından yapılmış alıntıları düşünerek şöyle diyor:

"(...) bir kez daha edebiyatın ne muhteşem bir büyü olduğunu anlıyorum. Sabah sisine bulanmış şehrin içinde görünmez ağların bizleri birbirimize bağladığını düşünüyorum. Hayatı yaşanması kılan bir şey bu./ Bir yandan da içimde tuhaf hisler dolaşüyor. Bu cümleleri yan yana getirdiğimde anlamlı bir bütün çıkar mı diye düşünüyorum. Ya da aralarına bağlantı cümleleri yazarak başka bir hikaye yazabilir miyim diye kuruyorum. İçimde fısıllayan konuşan bu sesi çok iyi tanıyorum. Bu ses, bugün yeni bir hikaye yazacağımı söyleyen o benim güzel hüthüt kuşumun sesi..."

Sizin kendi hüthüt kuşunuzun yazdırdıklarıyla *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul* yayımlandığında (1999) karşılaşmıştım ilk kez. Heyecan veren, arkasını merak ettiren bir kitaptı bu. Ertesi yıl *Bu Kitabı Çalın* çıktı ve Sait Faik Hikaye Armağanı'nı kazandırdı size; bu yıl da *Alemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikayeler...*

Bu son kitabın adı kurgusuyla, içeriğindeki katmanlarla doğrudan bağlantılı. Öbür kitaplarınızla arasındaki ayrımı da işaret ediyor. Bu nedenle önce kitabın adı üzerinde duralım.

Murat Gülsoy: Gerçekten de önceki kitaplardan farklı. Öncelikle yazma süreci, benim kitapla ve içindeki hikayelerle kurduğum ilişki açısından farklı oldu. İlk kitabım *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul*, daha önceki yıllarda *Hayalet Gemi*'de yayınladığım hikayelerden oluşuyordu. Dolayısıyla bir tür seçme idi. *Bu Kitabı Çalın*'da ise kurgusal bütünlüğü sağlayacak, kitap için yazmış olduğum hikayeler vardı ve iki ayrı okuma önerisi geliyordu o hikayeler. Kitaba adını veren ilk hikaye kitabın tamamından belli bir biçimde söz ederken, kitabın son hikayesi (*Yasadışı Öyküler*) kitaba bir tür aşırı yorumla bakıyordu. Yapmak istediğim tam olarak neydi? Bu soruyu hep sordum kendime. Çünkü kurgu kimi zaman edebiyatın düşmanı da olabiliyor. Bu bir doz sorunu mu? Sanmıyorum. Emin olmamakla birlikte, edebiyatı edebiyat yapan temel özelliğın sahicilik olduğu sonucuna vardım. Sahicilikle kurmaca arasındaki çetrefil açmaz ise hep karşımızda duracağına benziyor. Kimi zaman büyük edebiyat yapıtı karmaşık kurgular ve olağanüstü mimari özelliklerle ortaya çıkarken kimi zaman da müthiş bir naiflik ve yalınlık içinde kendini belli ediyor. Her iki uçta da yer alan ve benim sevdiğim yapıtlar ruhuma bir yerinden dokunabilenler olmuştur. Sadece akla ve zekaya hitabeden yapıtlarda hep bir şeylerin eksikliğini hissetmişimdir. Gerçi bu eksiklik duygusu kendimi onların çekiciliğine kaptırmama da engel olamıyor. İşte *Alemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikayeler* benim bu sorunlarla boğuştuğum bir dönemde filizlenmeye başlamıştı. Bir yandan sahicilik ve içtenlik meselesi üzerine düşünüyordum (ki bu da kendi başına karmaşık bir mesele; benim edebiyatta yapılmasından pek de hazetmeğim otobiyografik olma kavramı ile içiçe giriyor ve bu tür yapıtlar yazarlarını kahramanlaştırıyor, belki bir tür hayal kahramanı haline getiriyor), bir yandan da edebiyat aleminin içinde kurulabilecek karmaşık yapıları düşünüyordum. *Alemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikayeler* benim için bir anlamda sınır sorunlarını tartıştığım bir kitap, bir anlamda da edebiyatın (yazarın kendi yapıtlarının ve diğer tüm yapıtların) sürekliliği kavramını araştırdığım deneysel bir metin. Şunu da eklemek isterim: Bu sorunun cevabında kitabımı nasıl algıladığımla ilgili görüş belirtiyorum. Kimilerine göre yazar yazdıktan sonra konuşmamalıdır. Tartışılabilir bir görüş. Yazar hiç bir konuda fikir beyan etmeyebilir, bu bir seçimdir. Ama bu tür bir suskunluk yazarın yapıtları üzerine düşünmediğine mi işaret eder? Kimilerine göre düşünmemelidir de. Böylesinin doğal ve güzel olduğu da söylenir. Ben kitabım üzerine bir çok şey söylediğimde, metnimin üzerine düşündüğüm hatta belki başından beri tüm yazdıklarımı bir tür edebiyat muhasebesinden geçirerek yazdığım izlenimi doğabilir. Bu tamamen yanlış bir izlenimdir. Kurmaca ya da kurgu yazdıklarımın iskeletini oluşturuyor,

bu doğru. Kurgunun kendine göre bir matematiği de olduğu doğru. Ama edebiyat o iskeletten ibaret değil ki.. Bu iskeletin üzerine inşa ettiğim hikayelerin içinde son derece özgür bıraktım kendimi.

- Son zamanlarda öykünün temel öğelerinden biri veya birkaçı çevresinde odaklanarak bütüne yönelen ya da en baştan kitap bütünlüğü gözetilerek kurgulanan, dolayısıyla birbirine bağlı, birbirinin içinde yürüyen öykülerden oluşan kitaplarda artış görülüyor. Sizin kitabınız daha da öteye geçiyor. Özellikle ikinci bölümünde bir yandan ana hikayeye (Sakal-ı Şerif) bağlanan parçaları ve onların oluşum sürecini açıklarken bir yandan da kendisinin dışına taşıyor ve edebiyatın bütününe yöneliyor. Çok geniş bir yelpazeye yayılarak devinen öykü türünün doğrultularından birini işaret ettiği için (öykünün romana yaklaşması) bu eğilimin nedenlerini merak ediyorum ve sizin bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum. Ama asıl sormak istediğim *Alemlerin Sürekliliği*'yle ilgili: Kitabınızda süreklilik, parçalılık kavramlarını çok iyi karşılayan ve hayattaki halleriyle tam olarak çakışan bir biçim kullanmışsınız. Bunu en baştan mı tasarladınız yoksa yazılırken mi çıktı ortaya?

Murat Gülsoy: Sorunuzda konuşmak isteyeceğim bir çok şey bir arada. Belki kitabın yazım sürecini biraz daha açarsam, sorunun içerdikleri kendiliğinden yanıtlanmış olur. Evet *Alemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikayeler* kendine özgü bir biçimde bütünlenen bir hikayeler kitabı. Üç-dört yıl önce ilk kez küçük bir camiden çalınan Sakal-ı Şerif haberini duyduğumda Sakal-ı Şerif hikayesi düşmüştü aklıma. Hatta bu hikayeyi yazmak için oldukça yoğun bir ön çalışma yapmaya başlamıştım. Tasarladığım hikayede Sakal-ı Şerif Topkapı Sarayı'nın Kutsal Emanetler bölümünden çalınacaktı. O yüzden Müze'ye inceleme amacıyla gidip dolaşırken notlar alıyordum, ayrıca Sakal-ı Şerif'in dinsel ve sosyolojik anlamlarını araştırıyordum. Bu çalışmalarımı zevkle yürütürken bir yandan da içimi bir tedirginlik kemiriyordu. Bu süreçte ters giden bir şeyler vardı. Yazarlık oynuyormuşum gibi geliyordu. Bir yandan da *Hayalet Gemi*'de yazmaya devam ediyor, iki yıl içinde peşpeşe yayınlanan üç kitabımın keyfini sürüyordum. Hatta durum o kadar iyi gidiyordu ki, Sakal-ı Şerif hikayesinin ana karakteri olarak tasarladığım Gazeteci Cem birbiri ardına başka hikayeler yazdırıyordu. *Bu Kitabı Çalın* hikayesinde de azımsanmayacak bir rolü olan Gazeteci Cem'in bir türlü benim istediğim hikayeyi başlatamaması ve bunun yerine adeta kendi seçtiği hikayelerde rol alması beni *Yazarın Belleği* adlı öyküyü yazmaya itmişti belki de, bilemiyorum. Durum hayli karışık ve bir gün Sakal-ı Şerif hikayesini sonsuza kadar rafa kaldırdım. Daha doğrusu kaldırdığımı sanmıştım. Topkapı Sarayı Müzesinin koridorlarında yazarlık oynarken içimi kemiren kurt edebiyat etiği ve sahicilik konusunu daha yoğun bir şekilde düşünmeye itmişti beni. O sırada *Kasiyer* ortaya çıktı. Sonra bir şekilde tüm bunlarla hesaplaşmaya karar verdim. Gazeteci Cem, yazılamayan Sakal-ı Şerif hikayesi, diğer hikayelerin birbirinden farklı biçimlerde yaşanan doğumları... Tüm bunların da yazılış serüveni izleklerden biri oldu. Çünkü her şey birbirini doğuruyor, besliyor, içiçe giriyordu. Kendi aralarındaki süreklilik, benim edebiyatın kendi sürekliliği meselemlerle birleşince kitap ortaya çıktı. Soruya dönecek olursak, genel bir *bütünlüklü öykü kitabı yazma akımı* olduğunun çok da farkında değilim. Çünkü zaten çok daha önceleri yapılmış, denenmiş kurmacalar bunlar. Artık hiç bir kurmacanın o anlamda ilk olabileceğini sanmıyorum. Belki de hiç bir zaman bir ilk olmadı. Tüm anlatım biçimleri, belki de yazarların, anlatma ustalarının anonim olduğu dönemlerde düşünülür ve söylendi; ve söylenerek bize ulaştı. Aslında yazarın isim sahibi olarak metne eklenmesi çok da hoş bir durum değil. Üzerine konuşmasını deniyor ya, alttan alta bu sıkıntıyı yansıtıyor o dilek. Eskiden sanki tek tek kitaplar, hatta kitapların kahramanları yazarlarından daha önemliydi. Sherlock Holmes gibi... Peki bugünün yazarı ne yapıyor diye sorulabilir. Herşey denendiyse, söylendiyse... Ben edebiyat yapıtlarının günümüzde eşsiz olabilme şanslarının olduğunu düşünüyorum. Çünkü, edebiyat kurgu tekniklerinin, buluşların ve içerdikleri bilgilerin üzerinde bir özelliği nedeniyle ruhumuza dokunur. Onun yazarının dünyayı öznel kavrayışı ve anlatımı ve de bizlerin öznel okumalarımız yapıtı özgün kılar. Yapıt, insanın ruhunu ve zihinsel sürecini bir yerden başka bir yere taşır. Diğer sanat dalları gibi. Sanatın kalbinde duran şey o yapıtı ören matematik değildir.

Hatta daha da ileri gidilerek matematiğin temelinde bu türden bir sanata özlem olduğu söylenebilir.

- Hayat ve hayat-edebiyat ilişkisi baştan beri sınıksız bir sarmal halinde akıyor sizin öykülerinizde; dolayısıyla hayata ve edebiyata dair sorular ve saptamalar da... Bunları birbirinden ayırmak mümkün değil. Yine de -konuşma kolaylığı olsun diye- iki ayrı düzlemde ele alalım öykülerinizi. Önce yazı: Okumaya, yazmaya, yazma eylemin araçlarına, süreçlerine, başta öykü olmak üzere edebiyatın türlerine, örneklerine, yorumuna, bunların birbirleriyle ilişkisine, edebiyatın etiğine, ortamlarına, kısacası akla gelebilecek bütün öğelerine değiniliyor öykülerinizde. Kahramanlarınızın çoğunun yazar olması, onların bu alanları köşe bucak yoklamasını zorunlu kılıyor zaten. Bu yaklaşım *Alemlerin Sürekliliği*'nde doruğa çıkıyor ve herşey en büyük ırmağa kavuşuyor, dilin içinde eriyor. Bu açıdan bakıldığında bence üç kitabınız ayrıksı bir bütün oluşturuyor öykücülüğümüzde. Yazma eylemine ilişkin sorular tükenmez ama, üçüncü kitabınızla bir çevrimi tamamladığınızı söylenebilir mi? Bundan sonra yazacaklarınızda sizi en çok nelerin ilgilendireceğini düşünüyorsunuz? Ya da yeni 'Sakal-ı Şerif'iniz hakkında ipuçları verebilir misiniz?

Murat Gülsoy: Tamamlandığını sanmıyorum. Evet, yazma süreci ile ilgili hemen her şey benim ana izleklerimi oluşturuyor. Çünkü yazının meseleleri olarak tanımladığımız bir çok şey, bir başka açıdan bakıldığında insanın bilişsel işlevlerinin sınırları ile örtüşüyor. Nasıl algılanıyor / okunuyor ve nasıl ifade ediliyor / kuruluyor gibi sorular beni yakından ilgilendiriyor. Bunlar üzerine düşündüğüm, araştırdığım konular. Elbette konunun akademik düzlemde pek çok karşılığı var. Fakat ben bunu edebiyatın içinde, edebiyatın yöntemleri ile arıyordum gibi geliyor. Emin olarak konuşamıyorum çünkü kurmaca yazmak tez yazmak gibi bilinçli karar süreçleri içermeyen, kendiliğinden veya yazarının tam da farkında olmadığı süreçlerden geçen bir etkinlik. Edebiyat da bir tür gerçeklik araştırması. Kendine özgü araçları ve yöntemleri var. Bilimde olduğu gibi iyi tanımlanmış ve herkes tarafından paylaşılan araçlar değil bunlar. Daha belirsiz ama daha güçlü araçlar. Hatta öyle güçlü olabiliyorlar ki, kimi zaman araştırdıkları gerçekliği yeniden yarattıkları bile söylenebiliyor. Kısacası, kurmacaya ve yazıya ilişkin meseleler beni heyecanlandırmaya devam ediyor. Bu kitapta bu heyecanın izlerini sürmek mümkün. Fakat bir yandan da gündelik hayat var yaşadığımız, kurmacanın içine usul usul sızan. Bu kitabımda çok yoğun olduğunu söylüyorlar okurlar. Sanırım şu an üzerinde çalıştığım kitapta da bu kanal yoğun bir şekilde var olacak.

- Konularınızı ve kahramanlarınızı genellikle büyük kent yaşamından seçiyorsunuz. Yürümeyen ilişkiler, yalnızlık çeken insanlar, iletişim kopukluğu ...Örneğin *Kasiyer* öyküsünün anlatıcısı "*insanlar birbirlerinin yaşamına çok da fazla giremiyorlar: Çağdaş dünya, insanlarla aramızda neredeyse tek bir kapının açık kalmasına izin veriyor: Sevgililik kapısı. Onun dışındaki kapılar sıkı sıkıya tuğla ile örülmüş*" diyor. Çağdaş dünyada öykünün, edebiyatın, genel olarak sanatın konumu ve işleviyle ilgili ne düşünüyorsunuz?

Murat Gülsoy: Sanatın ve edebiyatın işlevi sorulduğunda hep tedirgin olurum. Edebiyat söz konusu olduğunda bu işlev meselesi daha da ağırlık kazanıyor. Sanatın ve tabii ki edebiyatın insanı özgürleştiren etkinlikler olduğunu düşünüyorum. Hem o yapıtların yaratıcıları ruhlarını serbest bırakırlar hem de o yapıtları okuyan kişiler içlerinin genişlediğini, büyüdüklerini, dünyanın ve hayatın bir parçası olduklarını hissederler. Sanatlar hayatı yaşanması kılan en önemli insani etkinliktir bana sorarsanız. Müziği düşünenecek olursak; müzik bize ne yapar? Coşturur, hüznendirir, oynatır, acıtır, göğsümüzü kabartır, heyecanlandırır... Edebiyat da tüm bunları ve başka duygulanımları yaşatır bize. Sanat yapıtı ile karşılaştıktan sonra değişiriz. Sanat bizi değiştiren bir etkinliktir. Sorduğunuz soru günümüzde endişe ile soruluyor çünkü geçmişte olduğundan farklı bir durum var şimdi: Ortam her şeyin yerine geçiyor. Geçebiliyor. Bu gerçekten de

doğru bir endişedir. Binlerce yıl algıladığımız gibi algılamıyoruz hayatı. Gelişkin medya teknolojileri her şeyi yutuyor, kendine dönüştürüyor. Ve bu sorun, postmodern çağın en çetrefil, en zor, en kaygan sorunudur. Hele söz konusu olan sanatsa. `Ortam'ın sanatın ve edebiyatın yerine geçmesi herkesi endişelendiriyor. Sanat ve edebiyatla uğraşanlar bu yıpratıcı atmosferi hep hissediyorlar, sorguluyorlar, mücadele etmeye çalışıyorlar kendi yöntemleri ile. Fakat ne yazık ki hissetmek ya da sorgulamak yıpranmaya çoğu zaman engel olmuyor. Sanatla uğraşanlar için durum böyle. Hikayelerimde konu ettiğim kişiler de bu ortamın içindeler. Yalnızlık en büyük asal çelişkileri aslında. Bunu hikayede sorgulamasalar da, bu durum yokmuş gibi davransalar da yalnızlık orada bekliyor.

- S.O.S başlıkla öyküde de ilk kitabınızdan beri sık sık karşımıza çıkardığınız bir öykü kişisi olan Cem'in bakışıyla, gerçeklikten kopmuş, UFO'lara merak sarmış bir öykü kişinin dünyasına giriliyor: "*Kendisinden daha yalnız, daha tuhaf bir adam vardı karşısında. Belki de ağlıyordu. Işıktan bir baba için... Bir baba hayaleti için...*" Kurmaca, gerçekliğin kavranmasında nereye kadar pay sahibi olabilir sizce?

Murat Gülsoy: Kurmaca yapmanın, dünyayı ve hayatı algılamak, anlamak ve anlatmakta tek yol olduğunu söyleyebilirim. Gerçekliği somut araçlarla yürüten bilim için bile bir kurmacadır demek zor değil. Yöntemleri görece olarak daha iyi tanımlanmış bir kurmaca. Edebiyattaki kurmacanın, edebiyatın gerçekliği algılama / algılatma araçlarını açık seçik tanımlamaya çalışmak hem çok zor hem de kimi zaman işin doğasına aykırı kalıyor. Fakat olduğunu biliyoruz. Gündelik olayları 'anlarken' yaptığımız bir hikaye kurmak ve o hikayenin gerçek olduğuna inanmak / inandırmaktan başka bir şey değil. Kimi zaman gerçeğe dair 'hikayemizi' zorlayan olgular karşımıza dikildiğinde bile hikayemizde gerçekliği algılayış biçimimizi değiştirmekte zorlandığımız oluyor. Elbette, edebiyattaki kurmaca bizim gündelik hayatı 'kavrarken' ya da 'iletirken' yaptığımız kurmacadan farklı. Gündelik yaşamda kendiliğinden var olan, bu yüzden de doğal bilişsel bir süreç. Oysa edebiyatta kurmacayı kuran kişi, yazar, yaptığının farkındadır. İşte yine sahicilik meselesine gelip bağlanıyoruz. Zor bir mesele olduğunu düşünüyorum. Sınırlarda yaşanan zor bir mücadele edebiyatla uğraşmak. Eskiden, yazmayı karar vererek bırakan büyük yazarları anlamakta güçlük çekerdim. Şimdi hangi sınırlardan döndüklerini merak ediyorum.

- Söz Cem'e gelmişken Cem'le *Alemlerin Sürekliliği*'ndeki Vedat Enişte'nin öykülerinizdeki işlevinden de söz eder misiniz? Buluşan ve ayrılan yanları?

Murat Gülsoy: Cem'in nasıl doğduğundan söz etmiştim. Benim için önemli biri. Hatta uzak durmaya çalıştığım bir karakter. Gerçekten de ben onu hiç zorlamıyorum. O hikayesini kendisi istediği zaman getiriyor. Sanırım ona verdiğim önemden mutlu. Ama yine de şu aralar başarısızlık hisleri içinde, işsiz ve ne yapacağını bilemez halde evinde oturuyor. Hayatını boşa harcamış olduğunu düşünüyor. Vedat Enişte ise daha karmaşık biri. Eski kuşaktan, benim belki de tam olarak asla anlayamayacağım ve o yüzden de sık sık hesaplaşmak isteyeceğim biri. Zaman zaman onda, kendimin, yakınlarımın yaşlılığını ve ölümünü görüyorum, hüzünleniyorum. Kahramalarımın gerçek kişilermiş gibi söz etmem, onlara inandığımı, onları sevdiğimi, onlara saygı duyduğumu söylemem elbette ki büyük bir yanılsamayı, daha da ileri giderek söylersem yalanı barındırıyor. Ama yazma süreci bu tür yanılsamalarla dolu. En azından benimkisi öyle. Bu tarz düşünen ya da böyle bir izlenim veren yazarlar sıklıkla eleştirilmiştir. Onların sözcükten insanlar olduklarının hem farkındayım hem değilim. Hikaye yazarken sıklıkla hissettiğim bir şeydir hem o anın içinde olmak hem de dışında bir yerlerde olmak...

- "*Yazdıklarım ve yaşadıklarım arasındaki mesafeyi aşabileceğim bir yere çekmeliydim benliğimi. Her şeye uzaktan bakıp kaydeden bir tarihçi gibi kendi tarihimi yazmalıyım. Yazar değil yazıcı olunmalı*", diyor *Alemlerin Sürekliliği*'ndeki

yazar. Onun görüşüyle ilgili düşünceleriniz? Yazarın yazdıklarıyla yazmak istedikleri arasındaki mesafe düzyazıda nereye kadar kapanabilir?

Murat Gülsoy: Görüşlerine bir yere kadar katılıyorum. Tamamına katılmam mümkün değil. Eğer öyle olsaydı kurmaca değil, deneme yazardım. Hikayelerini yazdığım olaylarla, insanlarla, onların dile getirdikleri düşüncelerle aramda her zaman bir mesafe olur. Bu mesafenin çok azaldığı durumlar da vardır kuşkusuz. Ama bu mesafe hep vardır. Bu bir yöntem değil. Karakterimden kaynaklanan bir özellik. Gündelik hayatımda da insanlarla ve olaylarla (hatta kendi aklımdan geçenlerle) aramda hep bir mesafe vardır. Bu mesafe çoğu zaman ironi ile kendini belli eder. Kahramanlara mesafe almak bir önceki yanıtta söylediğim yanılısamayı kabullenmekle mümkün oluyor. Hikaye kişilerin her şeylerini ortalığa dökmediklerini, kendilerine özel şeyler sakladıklarını sanıyorum. Bir buz dağı gibi olduklarını düşünüyorum zaman zaman. Görmediğimiz çok daha büyük bir bölümleri var.

- Bir yazarın belki de en hoşlanmayacağı ya da zorlanacağı şey biçiminden söz etmektir. Yazarın en kişisel yanısıdır çünkü bu. Yine de bu konuya girmeden edemeyeceğim: Alanına iyice hakim, ancak Vedat Enişte yaşında bir bilim adamının rahatça sergileyebileceği oyunbazlıkla genç bir düşünün ciddiyetini iç içe sürdüren bir biçim... Ne dersiniz? Kurgunuz biçiminizin aynası mı yoksa?

Murat Gülsoy: Kurgulama biçimim ile üslubumun örtüşmesi... Daha önce düşünmediğim bir biçimde söylenen bu saptama çok da aykırı gelmiyor bana. Üslup, yapıtın diliyle sınırlanacak bir şey değil, kurgu da pek ala üslubun ağırlıklı bileşenlerinden olabilir. Üslup, edebiyatın en gizemli meselelerinden biri bence. Tanımlanması, ölçülmesi güç... Estetik ile sınır sorunları yaşayan bir alan. Ne zaman bu konuyu düşünsem bir fıkra vardır, o gelir aklıma: Adamın biri üyesi olduğu fıkra kulübüne kendisini götürmesi için arkadaşına ısrar eder. Gittikleri yerde kulüp üyelerinin sadece bazı sayılar söylediklerini ve sonra da güldüklerini görür. Arkadaşı, tüm fıkraları ezberlediği için, anlatma zahmetinden kurtulmak amacıyla bu yöntemi geliştirdiklerini anlatır. Bu bilgiden cesaretle öne atılıp bir sayı söylediğinde kimse gülmez. Arkadaşı açıklar: "Aslında çok komik bir fıkradır ama sen iyi anlatmayı beceremedin!" Dediğiniz gibi üslup gerçekten de mahrem bir konu olsa galiba, baksanıza üzerine konuşmak yerine fıkra anlatmayı tercih ediyorum.